Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807; з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200; з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 129. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 6-го ЧЕРВНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 6, 1980 No. 129. VOL. LXXXVII.

Розалин Картер зустрічалася з українцями в Джерзі Сити

Джерзі Сити, Н. Дж. — Розалин Картер, перебуваючи тут у понеділок, 2-го червня, напередодні правиборів у цьому стейті, відвідала Джерзі Сити і Нюарк та відбула ряд зустрічей з політичними діячами тих міст та деякими групами громадян.

У Джерзі Сити Р. Картер відвідала польську католицьку церкву в сусідстві Української Будівлі УНСоюзу та провела понад годину часу у розмовах з групою старших віком громадян, які користуються залею цієї парафії у рамках федеральної програми полуденків. У цій групі були також українські сеньйори, які займали окремий стіл. Серед них були: д-р Роман і Марія Погорецькі, інж. Петро і Ніна Пясецькі, Марія Ґерус, Олександер Кедринський, Галина Назар, Клявдія Салюк та Ольга Сохан.

Організатори зустрічі представили їх як українців, а коли до них підійшла Розалин Картер, то вони їй сказали, що було б гарно, якщо б вона відвідала Головну Канцелярію УНСоюзу і видавництво „Свободу". Р. Картер відповіла, що постарається це зробити при іншій нагоді. Опісля вона підписала всім присутнім автографи.

У зустрічі також взяли участь губ. Брендан Бирн, посадник Томас Смит, члени Міської ради та інші стейтові і місцеві урядовці. Поміж українцями ще був Йосип Лисогір, колишній головний предсідник УНСоюзу і відомий активіст Демократичної партії.

ГОСПОДАРКА ЗСА Є В СТАНІ РЕЦЕСІЇ

Вашінґтон. — Коміттет провірки бізнесових циклів Крайового бюра економічних дослідів ствердив офіційно, що господарська рецесія в ЗСА дефінітивно почалася і спад господарської активности є гостріший, як у попередніх рецесіях. Всіх більших і менших рецесій після Другої світової війни було шість.

Професор економіки Гарвардського університету Мартин Фелдстін, голова Крайового бюра, заявив: „Зовсім очевидно господарка осягнула свій вершок і тепер спадає". Інші господарські дослідники висловили подібні думки.

Але до проголошення Крайового бюра могли ще бути сумніви, тому, що останнім часом деякі показники господарської активности піднеслися. Для того, щоб Крайове бюро проголосило офіційно стан рецесії два квартали підряд загальна валова продукція країни мусить падати, що й сталось.

Перед офіційним проголошенням відбулися наради членів і близьких співробітників бюра при закритих дверях. Кожен з учасників нарад з'ясував положення в досліджуваній ним галузі і на підставі цього осягнено однодушний вислід. В нараді брали участь найвизначніші економісти країни, професори і керівники катедр в університетах Прінстон, Чікаґо, Гарвард, Стемфорд й інших. Часу тривання рецесії не передбачено.

АРЕШТУВАЛИ БОГДАНА ЧУЙКА

Ню Йорк, Н. Й. — (Пресова Служба ЗП УГВР). — З України одержано вістку, що 10-го березня в Мічуринську Тамбовської области арештували Богдана Чуйка під приводом фальшукання документів. Це чергова провокація того типу, що її в останньому часі стосує КҐБ у відношенні до українських патріотів. Їх арештують і судять начебто за кримінальні вчинки, а не за їхні політичні переконання.

Богдан Чуйко

Богдан Чуйко — 1919 року народження, учасник визвольної боротьби українського народу воєнного і післявоєнного періоду, був уперше арештований 23-го травня 1949 року і згодом засуджений на 10 років ув'язнення. Вдруге Чуйка арештували 15-го серпня 1972 року і засудили за статтею 64 Кримінального кодексу Російської СФСР (т. зв. зрада батьківщини) на 15 років таборів суворого режиму і 5 років заслання. Чуйко перебував в Пермських таборах.

3-го грудня 1976 року його звільнили з таборів у зв'язку з зачисленням попередніх років ув'язнення та з огляду на інвалідність йому дозволили жити разом з дружиною в Мічуринську Тамбовської области. На Україну йому не дозволили повернутися. Там він був зобов'язаний кожного року відновляти дозвіл на побут в Мічуринську.

Досягнувши пенсійного віку, він поїхав до Москви, де, на підставі лікарських свідчень, здобув дозвіл постійно бути разом з дружиною, без зобов'язання щорічно просити про це в Мічуринську. Але, після повернення Чуйка до Мічуринська, його арештували, обвинувачуючи його, що він подав їм пофальшований документ. На цій підставі його держать у слідстві за статтею 196 Кримінального кодексу Російської СФСР, яка передбачає покарання ув'язнення до двох років.

НА ЗАХІД ПРОДІСТАЛОСЯ ІНТЕРВ'Ю З ВОЯКАМИ УПА

Гельсінкі)УІС „Смолоскип"). — Сюди дісталося інтерв'ю з українськими політв'язнями, колишніми членами ОУН і вояками УПА — Василем Підгородецьким і Мирославом Симчичем. На початку 1979 року вони обидва перебували у Пермських концтаборах, звідки згодом їх перевезено — Підгородецького в місто Губаха, а Симчича в поселення В. Коська.

Інтерв'ю із обидвома українськими політв'язнями дісталися на Захід шляхами українського самвидаву.

Розповіді Підгородецького і Симчича у формі інтерв'ю кидають цілком інше світло на їхню участь в українському визвольному русі в часі і після Другої світової війни, як це представляла совєтська пропаґанда. Обидва інтерв'ю появляться окремим виданням у В-ві „Смолоскип" із Документів Українського Самвидаву.

Василь Підгородецький, будучи вояком УПА мав псевдонім „Горбатий". У підпіллі він перебував аж до 1952 року, коли його схопили органи КҐБ і засудили на 25 років ув'язнення Довший час перебував у Пермських концтаборах. Маючи до деякої міри здеформовані плечі, він був інвалідом 2-ої кляси і постійно хворів гіпертонією і хворобами серця. Реченець його звільнення передбачається в 1981 році.

Адреса Підгородецького:

Василь Підгородецький
СССР, РСФСР, 618292
Пермская обл.
г. Губаха — II, учр.
ВВ-201/7 — 13 „Б".

Нижче публікуємо деякі уривки з його інтерв'ю „Межи жорен пекельних":

Питання: Завжди, коли я дивлюся на цього чоловіка, в мене виникає запитання: — Що? Що впродовж ось уже 27 років надає йому сил залишатись таким, як є. Адже для розв'язки того надскладного завдання — не заблукати, не загубитися в житті,він повинен був мати якийсь орієнтир. Я звертаюся з цим до Василя Підгородецького, й один з найстаріших радянських політв'язнів відповідає:

В. Підгородецький: Виховання. Це — і батьки, і церква, і народний дух, що ним наснажує село, те,сповнене традицій, українське село, яким я його знав. А ще я часто згадую свого діда. Вдома він ходив у простому домотканому вбранні, босий і, дивлячись на нього, важко було припустити щось незвичайне. От, хіба постава, якась з підкресленою гідністю хода виказували причетність старого до маршевих часів. І лише в неділю, коли в старанно випрасованому мундурі, набоксованих чоботях, при всіх відзнаках він ішов до церкви на відправу, всі на селі бачили полковника цісарського войська. Так ось мій отой дідо одного разу сказав: — Послухайно, малий! В житті може повестися всіляко: добре, зле та дуже зле. Але пам'ятай — ніколи не можна згубити людське звання. Це так, якби тебе запхали межи свиней і ти б мусів довший час іти з ними. Ми не годні змінити плину речей.визна-

(Закінчення на стор. 3)

Заводять зміни у стейтових законах про розводи

Олбані, Н. Й. — Леґіслятура стейту Ню Йорк ухвалила у вівторок, 3–го червня, далекойдучі зміни в законі про розподіл майна при розводі, що був — на думку багатьох — дуже застарілий і консервативний, бо він признавав право на майно за тим з розведених партнерів, на чиє ім'я воно було записане.

Тепер закон дає право судді вирішувати на підставі потреби, кому, що і скільки належиться з розведених подругів, враховуючи теж, хто і скільки старався для набутку цього майна. Прихильники нового внеску до закону вказують на те, що модерний подружній зв'язок треба розглядати, як „спілку рівнорядних партнерів". Сподіваються швидкого підписання цих правил губернатором Гю Кері.

Згідно з новими напрямними, змінено і право про аліменти після розводу. Замість аліментів до кінця життя, ці нові зміни в законі забезпечують аліменти радше на певний, визначений суддею, час, не надто довгий, щоб заохотити розведених подругів навчитися дбати про себе самих, а не чекати на утримання від колишнього партнера шлюбу.

Подібні „застарілі" закони щодо розподілу власности під час розводу, мають ще лише п'ять інших стейтів: Фльорида, Міссісіпі, Південна Каролайна, Вірджінія і Вест Вірджінія.

ЗАГОСТРЮЮТЬСЯ ВІДНОСИНИ ПОМІЖ ІЗРАЇЛЕМ І ПАЛЕСТИНЦЯМИ

Єрусалим, Ізраїль. — Атака палестинських терористів на групу ізраїльтян в Геброні, під час якої згинуло шість молодих ізраїльтян, викликали реакцію ізраїльтян — три бомбові замахи на найвидатніших палестинських посадників міст в Ізраїлі, а бомбові замахи на посадників, викликали страйки й виступи палестинських арабів, на які зареаґували ізраїльська поліція й військо і т. д.

У міжчасі зростає не лише загальне напруження, але загострюються відносини між жидівською і арабською частиною населення Ізраїля та поглиблюється взаємна ненависть. Після арабського нападу в Геброні, араби публічно схвалювали його, за що влада Ізраїлю видалила декількох арабів поза кордони. Після бомбових замахів на арабських посадників міст жиди голосно вимагають дальших того роду актів. А жидівські екстремісти зовсім не скриваються зі своїми думками, що араби взагалі повинні покинути колишню Палестину на захід від ріки Йордану.

У такій атмосфері родяться по обидвох боках пляни, які можуть довести до непередбачених подій. Ізраїльські інформаційні джерела подають, що державним чинникам удалося перешкодити у виконанні власне такого пляну, а саме висадження в повітря жидівськими екстремістами „Мошеї на скалі" в Єрусалимі, Аль Акса. Згідно з ісламським віруванням, зі скелі, на якій побудовано ту мошею, Мохаммед піднявся в небо. Тому вона є третім щодо святости місцем усіх магометан в світі. Жиди обґрунтовують свої пляни тим, що на тому місці стояли перша і друга єрусалимські святині і на їхніх руїнах араби побудували свою святиню.

Другого дня після бомбового замаху на арабських посадників деякі міські управи арабських поселень узагалі зрезиґнували, в деяких тільки посадники, а загал арабського населення розпочав загальний страйк. Відповіддю влади була вимога негайно припинити цей страйк, відкрити крамниці, а тих арабів, які не хотіли послухати наказу, змушувано до того силою.

КҐБ погрожує санкціями проти родини Сахарова

Москва. — Кореспондент „Ню Йорк Тайму" у Совєтському Союзі Крейґ Вітні інформує у числі газети з 5-го червня ц. р., що органи КҐБ перестерегли родину і приятелів академіка Андрея Сахарова перед поганими консеквенціями, якщо вони не перестануть передавати за кордон інформації про умовини життя в місті Ґорький,до якого, як відомо, совєтська влада запроторила Сахарова ще в січні ц. р.

Єлізавета Алєксєєва, майбутня дружина зятя Сахарова, Алексєя Сімйонова, заявила кореспондентам, що її перестерегли в КҐБ, щоб вона перестала передавати закордонним кореспондентам „неправдиві інформації" про життя і побут Сахарова в Ґорькому. Речники КҐБ також заявили, що вони відберуть їй право приїздити на відвідини до Ґорького, міста, яке є забороненою зоною для закордонних туристів і кореспондентів. В середу, 4-го червня, Алєксєєву покликали вже формально на розмову до КҐБ і заявили, що вона може бути поставлена перед суд за „передавання інформацій назовні, які шкодять Совєтському Союзові". Повернувшись з допитів в КҐБ,Алєксєєва заявила, що вона не прив'язує жадної уваги до цієї розмови.

А. Сахаров, — говориться в тій же інформації, — далі перебуває під поліційною охороною 24 години на добу, до нього не допускають відвідувачів, йому не можна телефонувати до Москви, а в часі проходу чи закупів за ним слідять агенти КҐБ. Зв'язок із зовнішнім світом Сахаров вдержує через свою дружину Єлену Боннер. Покищо її поїздки між Ґорьким і Москвою не обмежені, хоч не обходиться без пересторог і погроз. Багато приятелів Сахарова з дисидентської діяльности арештовані.

Останньо прокуратура викликала Марію Подяпольскую, приятельку академіка. В неї зроблено докладний обшук і вилучено понад 200 різних предметів і книжок, в тому числі листа Алєксєєвої до неї з Ґорького. Не зважаючи на це, що Сахаров є членом Академії Наук, з ним ніхто не консультується і його праць Академія не публікує. Нічого не допоміг також лист до Леоніда Брежнєва дев'ятьох приятелів Сахарова, які домагалися перегляду справи вигнання академіка з Москви. Вони навіть не одержали відповіді на їхнього листа і не мають жадних ілюзій, що їхнє прохання буде полагоджено позитивно.

В Америці

НОВА УХВАЛА ПРО НАГЛЯД НАД ОПЕРАЦІЯМИ всіх розвідчих агенцій ЗСА була прийнята Сенатом у вівторок, 3 червня, відношенням голосів 89 до 1. Згідно з цим „Актом нагляду 1980". Конґрес має бути докладно поінформований про кожну нову дію розвідчого характеру перед її початком. Це стосується всіх трьох агенцій: Центральної Розвідчої Агенції, Крайової Агенції Безпеки і Федерального Бюра Інвестигацій. Ця нова ухвала також зредукувала число комісій Конґресу, яких треба було інформувати про розвідчі операції, з восьми до двох, бо чулися раз-у-раз закиди, що, даючи інформації аж вісьмом комісіям, розголошувалося секретні інформації.

НАПЛИВ У ОСТАННЬОМУ ЧАСІ АЖ ПОНАД 100,000 кубинців до Америки примусив Уряд і Конґрес вирішити їхній леґальний статус. В середу, 4-го червня, Кабінет президента Картера і кілька десятків членів Конґресу радили над питаннями леґальними й соціяльними цих втікачів від режиму Кастра.

ПЕРЕВІРКА СПРАВИ ЗАМАХУ НА НЕҐРИТЯНСЬКОГО діяча Вернона Джордана у Форт Вейн, Індіяна, де він перебував з титулу свого головства в організації Міської Ліґи, не дала нічого нового, хоч Федеральне Бюро Інвестигацій провело два інтенсивні переслухання Джордanової знайомої Марти Колман в понеділок і вівторок, 2-го і 3-го червня. Її не підозрівають у співучасті зі змовником, чи змовниками.

СИЛЬНИЙ ТОРНАДО ВДАРИВ ПО СТЕЙТАХ Пенсильванії, Меріленд і Вест Вірджінії, нанісши поважної шкоди будинкам і трейлеровим паркам та покалічивши приблизно 80 осіб у вівторок, 3-го червня; один водій авта був убитий. Ці торнадо — це частина руйнуючої системи торнадо й бур, що під кінець минулого тижня бушувала в чотирьох стейтах середнього заходу ЗСА, поранивши там 35 осіб і вбивши двох.

ВИБОРЦІ СТЕЙТУ КАЛІФОРНІЯ ГОЛОСУВАЛИ в правиборах не тільки за кандидатуру на президента, але теж про зменшення вдвічі стейтового податку. Цим разом виборці в більшості висловились проти зменшення податку, й законопроєкт ч. 9 не пройшов. Це несподіваний зворот у поглядах виборців, бо два роки тому відомий по цілому ЗСА законопроєкт ч. 13, який мав зменшити податки громадян, якраз зродився в Каліфорнії й мав велику підтримку. За ним голосували виборці у відношенні двох до одного.

КОРПОРАЦІЯ КОНТРОЛ ДАТА В ЗСА ВИПУСТИЛА на ринок новий тип „суперкомпютора" — модель Сайбер 205. Є це модель, що може виконати в секунді 800 мільйонів аритметичних операцій. Модель цей призначений для великих компаній та для наукових дослідів. Для експорту цього моделю треба буде мати окремий дозвіл від відповідних державних чинників.

НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ БАНКІРІВ в Ню Орлінс обговорювано проблему створення системи фінансового забезпечення для приватних банків, яка дала б змогу банкам користуватися відповідними фондами у часі фінансової загрози для них. Проблема ця виникла у зв'язку з непевною господарською ситуацією. Джон МекДжіллікадді, предсідник великого американського банку Манюфекчерерс Гановер, заявив: „Краще є поробити заходи заздалегідь, ніж чекати аж прийде лихо".

ЄГИПЕТ ЗАТІСНЮЄ ЗВ'ЯЗКИ ЗІ СОМАЛІЄЮ

Моґадішу, Сомалія. — Єгипет, ізольований в арабському світі і загрожений іззовні Москвою, а внутрі різними розходженнями релігійного й соціяльно-політичного порядку, методично закріплює свої впливи в Сомалії.

Ця невелика своїм простором (246,201 кв. миль) і населенням (3,525,000) країна має велике стратеґічне значення завдяки свому географічному положенні.

Поширення і зміцнення єгипетських впливів у цій частині Африки й Індійського океану побудоване на національно-політичних інтересах. Сомалія також загрожена Москвою і безпосередньо її сателітом Етіопією та великою мірою ізольована в арабському світі. У війні з Етіопією, на початку якої Сомалія зуміла здобути напівпустинну провінцію Оґаден, заселену сомалійцями, а з початком цього століття втілену до Етіопії, Сомалія остаточно й боляче програла. Власне тоді значна частина арабських країн на чолі з Альжиром, Сирією і Лівією підтримала Етіопію проти Сомалії і тільки Савдійська Арабія, Йордан підтримали Сомалію, а менші арабські емірати долучилися до них.

Сомалія так само, як передтим Єгипет, зірвала ближчі стосунки з СССР і 1977 року прогнала численні совєтські місії, які господарили в тій країні. Позбавлена більших природних багатств, невелика числом Сомалія шукала допомоги на Заході, а в першу чергу в ЗСА, які допомогли їй харчами, але покищо відмовилися допомогти зброєю. Стосунки між цими обидвома країнами близькі. Ірак, який підтримує Сомалію матеріяльно й постачає їй нафтову ропу й нафтові вироби по знижених цінах, намагався відтягнути її з-під американських впливів, але безуспішно.

Етіопія, значно більша простором (471,778) кв. миль) і населенням (30,500,000), є постійною загрозою для самостійности Сомалії. Після того як Етіопія стала фактичним сателітом Москви, Сомалія залишилася єдиною країною, з якої можна контролювати ту частину Індійського океану і протоку до Червоного моря, а тим самим транспорт через Суезький канал.

Особиста приязнь президента Сомалії Сіяда Барре з президентом Єгипту Анваром ель-Садатом є великим співчинником у скріпленні дальшої співпраці між тими двома країнами.

Померла Г. Нижанковська

Берн, Швайцарія. — У вівторок, 3-го червня, тут померла бл. п. Геді Нижанковська, вдова по. сл. п. Омелянові, музикові й композиторові, який постійно проживав у Швайцарії. Покійна брала активну участь в українському громадському житті та була відзначена медалею Українського Золотого Хреста за опіку над інтернованими українцями в Швайцарії в часі Другої світової війни.

Опублікували остаточні висліди правиборів у вісьмох стейтах

Вашінгтон. — У четвер, 5-го червня ц.р., засоби масової інформації подали до відома остаточні висліди правиборів у вісьмох стейтах ЗСА, які, як відомо, відбулися 3-го червня і які показали, що сенатор Едвард Кеннеді переміг у стейтах — Каліфорнії, Ню Джерзі, Ню Мексіко, Ровд Айленді і Полудневій Дакоті. У цих правиборах він здобув 372 делеґатів. Загальне число здобутих ним делеґатів виносить тепер 1,239.

Президент Джіммі Картер виграв правибори у стейтах Огайо, Монтані і Західній Вірджінії, добавивши до загального числа делеґатів 321 і тепер він розпоряджає 1,964-ма делеґатами. Для номінації, потрібно 1,666.

Республіканський кандидат Роналд Реґен, який вже має запевнену номінацію і немає жадного конкурента, виграв правибори в усіх вісьмох стейтах і здобув ще додаткових делеґатів в Міссісіпі.

ВИСВІТЛЕННЯ ФІЛЬМУ В НЮАРКУ

Нюарк, Н. Дж. — Висвітлення нового фільму „Січова спортова школа", що його випродукував кіномистець Теодор Кузьмів з Балтимор, відбудеться в суботу, 7-го червня, о год. 6:30 увечері в домі „Чорноморської Січі" в Нюарку при 680 Сандфорд Аве. Фільм цей передав Т. Кузьмів безкоштовно спортовій школі. Після висвітлення фільму відбудеться виставка картин Т. Кузьмова. Вступ за добровільними датками.

У світі

СОВЄТСЬКЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЗВЕРНУЛОСЯ ДО теперішнього президента Югославії з проханням перевести з ним інтерв'ю. Президент Цвієтін Міятовіч висловив думку, що доба труднощів між СССР і Югославією проминула, в загальному дійшло до злагіднення на базі „повного респекту до різниць, які існують між обидвома сторонами в поглядах, інтересах і цілях". Текст інтерв'ю поширило Югославське інформаційне агентство Танюг.

ПРЕЗИДЕНТ ПАКІСТАНУ ЗІЯ уль-ГАК ЗАПОВІВ вибори до парляменту з метою покликати до життя цивільний уряд. Він пригадав, що він уже двічі заповідав вибори, одначе через політичні партії, які не погоджувалися на виборчу процедуру, їх треба було пересунути на майбутнє. Але й тепер уль-Гак відмовився від встановлення точної дати виборів.

ЗАПОЧАТКОВАНЕ НАБЛИЖЕННЯ МІЖ Ватиканом і східніми православними церквами ступнево розвивається далі. Започатковані на острові Патмос розмови перенесено на остров Родос, де відбуваються важливі наради представників православних церков у світі. Ватиканську делеґацію очолював кардинал Віллебрандс, а православну митрополит Халькедону, Туреччина, Мелітан. У виданому спільному комунікаті висловлено надію, що будуть зроблені заходи „для реставрації повної церковної спільноти між православною і католицькою церквами".

ДЕРЖАВНІ ЧИННИКИ ЗСА, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА запевнення Китаю, не виключать можливости нападу північної Кореї на Південну. Військо Північної Кореї перебуває в стані повної бойової готовости.

ЧОГО НЕ МОЖЕ ЗРОБИТИ МОСКВА, ПОЛІТИКУ якої пізнає щораз більше держав світу, до того вона вживає сателітів. Поляк Ґерек помагав Москві скликати варшавську „конференцію миру" СССР і його сателітів, Східня Німеччина розсилає по світі інструкторів поліції для боротьби з розрухами населення, Чехо-Словаччина розсилає зброю до різних терористичних банд у світі. До того „концерту" притягнено тепер і Болгарію, президент якої Тодор Живков прибув до Багдаду, Ірак, щоб відбути розмови у політичних і господарських справах. З господарства Болгарія не має має багато запропонувати Іракові, бо сама мало що продукує, зате політичного „товару" їй не бракує. Власне той „товар" Т. Живков запропонував президентові Іраку, Саадамові Гуссейнові.

ТРИ МАДЯРИ ПРОБУВАЛИ ВТЕКТИ ДО АВСТРІЇ в вантажному авті в районі граничного міста Айзенштадт. Тарануючи замкнену граничну рогатку, вони пробилися на австрійський терен. Але двох з них мадярська гранична сторожа перетягнула назад. Наслідком переступлення австрійської границі мадярськими граничними сторожами і схоплення втікачів вже на австрійському боці виник дипломатичний конфлікт між обидвома країнами.

ПРИГАДКА

Пригадуємо всім ВШ Передплатникам „Свободи", що з днем 1-го червня ц. р. одержують англомовний „Український Тижневик" тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського Тижневика". Для вигоди тих передплатників, які бажають одержувати „Український Тижневик", але ще не вислали такого замовлення і передплати, поміщуємо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна вирізати і переслати виповненого разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Ізраїль перетягає струну

Два найбільш у міжнародному світі відомі ізраїльські діячі, водночас для самих ізраїльтян національні герої, колишні генерали, одноокий Моше Даян і Ерза Вайцмен, зреклися зо своїх становищ в уряді Менахема Бегіна — перший з них, як міністер закордонних справ, останній — міністер військових справ. Мотиви обидвох ті самі: вони не погоджувалися із занадто скрайньою і непоступливою позицією Менехема Бегіна супроти арабських сусідів, зокрема у переговорах з Єгиптом про виконання усіх постанов сепаратного миру між Ізраїлем і Єгиптом, підписаним два роки тому у Кемпі Дейвіді. Ці обидва, заслужені для вигри Ізраїлю у війнах проти арабів, колишні високі військовики, які законтивізувалися політично, були особливо проти встановлювання державними фондами і зусиллями Ізраїля ізраїльських осель на окупованих Ізраїлем колишніх арабських землях — на правому боці ріки Йордану та у смузі Ґази. Менахем Бегін прийняв їхню димісію і на місце цих двох, що їх політично характеризували, як „голубів", призначив двох вірних собі „яструбів". Ізраїльський парлямент, „кнессет", висловив знову довір'я прем'єрові, затвердив тих нових міністрів і назверх усе ніби в порядку.

Проте насправді йде гра за дуже високу ставку і гра дуже ризикована. Екстремні гасла завжди популярні, бо вони промовляють до почувань і ніби є висловом найбільшого патріотизму. Бегін орудує двома аргументами: 1) землі, на яких насаджується тепер нові ізраїльські оселі, були колись, за біблійних часів, сутожидівськими, арабів тоді ще взагалі не було на Близькому Сході чи в північній Африці і 2) ніхто нікому не може заборонити, де хто хоче жити та закордон не має права втручатися у таку внутрішню справу Ізраїля, як державна допомога новим колоніям. Але популярні і назверх ніби логічні та гарні гасла й арґументи не завжди покриваються з політичним розумом, який мусить рахуватися з реальною дійсністю.

До загострення ситуації значно причинюються реваншистські акції терористичних груп на західньому побережжі ріки Йордан і у східньому Єрусалимі. Атентати і бомбові напади ізраїльських терористів на арабських посадників на початку цього тижня викликали сильне негодування серед арабського населення, яке проголосило загальний страйк. Це, у свою чергу, опонукало ізраїльську поліцію до примінення гострих заходів, що ніяк не причинюються до злагіднення і так уже напруженої ситуації.

Проти штучно встановлюваних нових ізраїльських поселень на недавніх арабських землях рішуче висловився американський Уряд, висловився проти цього цілий европейський Захід і навіть сам ізраїльський Найвищий Суд визнав деякі такі колонії актом протиконституційним. Палестинська Визвольна Організація використовує цей момент для ведення тепер акції серед західніх держав — а Совєтський Союз і його сателіти завжди підтримували всі протиізраїльські акти, — щоби Об'єднані Нації визнали офіційно за палестинцями право самовизначення. І американська дипломатія, та зокрема посередник Уряду для справ Ізраїля Сол Ліновіц не мають успіху, щоби припинити активне встрявання західніх держав у справи ізраїльсько-арабських взаємин. Таким чином Америка може втратити цей свій, так би мовити, дипломатичний монополь, з автоматичним зростом впливів СССР на Близькому Сході. Ізраїль може опинитися в політичній ізоляції, новий американський міністер закордонних справ Едмунд Маскі опинився у трудній і незручній ситуації, а рахунок Менахема Бегіна, що сильне своїми впливами жидівське суспільство в ЗСА не дозволить Урядові відхилитися від політики повної солідарности з Ізраїлем, може виявитися фальшивим. Ізраїль, як самостійна держава, потрібна вільному світові. Але Ізраїль перетягає струну.

Володимир Душник

МОСКВА Й ВІРМЕНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ

У „Ню Йорк Таймсі" з датою неділі, 25-го травня ц.р., появилася дуже цікава та навіть сенсаційна стаття із Москви про вірменську еміґрацію до Америки.

Американський консулят у Москві повідомив, що в 1979 році він видав 3,850 віз для вірменів на в'їзд до Америки, та що в 1980 році щонайменше 7,000 вірменів виїде до Америки з Вірменії.

Для українського читача найбільше цікавим буде це, хто ці вірмени, що виїжджають до Америки і чому совєтський уряд виявився таким „ліберальним" у відношенні до них, коли в справах еміґрації українців і інших національностей із СССР Москва ставиться скрайньо ворожо та непримиримо.

Родини поворотців

Із повідомлень наглядно, що більшість вірменів, які тікають з СССР — це родини вірменів, які повернулися на „родіну" після закінчення Другої світової війни з країн Близького Сходу, Европи й Америки, які не могли пристосуватися до „совєтських" обставин. Більшість вірменів — за звідомленнями американської амбасади в Москві, хоче поселитися в околиці Льос Анджельосу в Америці, де живе велика частина американських вірменів, що їх нараховують біля 450,000.

Після Другої світової війни біля 200,000 вірменів, заохочених совєтською пропаґандою, вернулося до Вірменії, але вони ніколи і ніяк не змогли пристосуватися до місцевих „совєтських" обставин. В кінці 1970 років, Вірменія почала втрачати багато більше людей, як вона зискала через поворот „блудних синів" із різних країн світу. Цей масовий вихід вірменів з їхньої країни є певного роду досі нерозв'язаною загадкою для чужинецьких дипломатів в Москві.

Бож тоді, коли вірмени виїжджають тисячами з їхньої країни, інші національності не мають того щастя В останніх місяцях є замітний спад.

Коли йдеться про українську еміґрацію, то її виїзд із СССР обмежений, тому що українців Москва тероризує уже в тій хвилині, коли вони голосяться до еміграційного бюра за совєтською виїздовою візою.

Політичний чинник

Річ ясна, що тут входить в гру також певний політичний чинник. Москва куди лагідніше поводиться у Вірменії, чим в Україні. Це, правдоподібно, тому, що вірмени в засаді є непримиренними ворогами Туреччини в зв'язку з відомим ґеноцидом вірменів в 1916 році, під час якого турки знищили понад 1,5 мільйонів вірменів. Тим самим Москва ще й сьогодні підсичує ненависть вірменів до турків, щоб цим способом зменшити ворожість вірменів до Москви.

На всякий випадок Москва веде зовсім окрему політичну лінію супроти кавказьких народів, які, на думку совєтських верховодів, не є в такій мірі вразливі на вплив Заходу, як Україна і балтійські народи.

НОВІ ЗАВДАННЯ ПЕРЕД КАНАДОЮ

Вислід квебекського референдуму вияснив положення в Канаді, хоча після нього залишилося в одних чимало огірчення, а в других ще не вигасло почуття непевности. Уряд прем'єра Пєра Трудо, не зволікаючи, негайно після референдуму приступив до переводження раніше заповіджених заходів конституційної перебудови.

Це підкреслив у своєму першому публічному виступі прем'єр Трудо, який також висунув потребу поробити всі потрібні заходи для внутрішньої злагоди, для розвіяння почуття огірчення та для усунення тих сил і почувань, які штовхали до поділу.

Вже слідуючого дня після референдуму Трудо вислав свого найближчого співробітника, також як і він самий франкомовного канадця, Жана Кретієна в поїздку по 12 провінціях для відбуття вступних розмов з прем'єрами тих провінцій. Метою розмов провірити ґрунт для конституційних змін та устійнити спільні позиції. Жан Кретієн, як міністер справедливости федерального уряду в Оттаві та як лідер ліберальної партії в Квебеку, вже дотепер виявив себе діловим і успішним політиком і його немалою заслугою є також успіх федералістів у референдумі.

Обсерватори внутрішнього життя в Канаді загально стверджують, що референдум і його вислід зрушили Канаду, законтивізували значну частину населення, тому що видвигнені проблеми глибоко торкають не лише англомовну і франкомовну частину Канади, але усі 28 етнічних груп, які там живуть. Заінтересування українців референдумом було також дуже глибоке і українські мешканці Квебеку взяли в ньому поголовно участь.

Канадська конституція це Британський Північно-Американський Акт, виданий королевою Вікторею 1867 року. Хоч англомовна частина Канади з сантименту дуже прив'язана до нього, то власне англомовні провінції першими почали боротьбу за поширення прав поодиноких провінцій та за обмеження функцій і управнень федерального уряду.

Любов Коленська

В ОБОРОНІ СВОЄЇ ЦЕРКВИ

На сторінках совєтської преси, враз з посиленою атеїстичною агітацією проти релігії, що її стараються усілякими способами викоренити з душі українського народу, щоб „надихнути" віруючих на атеїстичний шлях, появляються теж інформації про насильну переміну церков у сільськогосподарські музеї, атеїстичні клюби, а то й шпихлірі на збіжжя. Мовляв, церков вже непотрібно, бо немає віруючих.

Зокрема тепер розпочало свій нищівний похід товариство, яке буцімто піклується збереженням пам'яток ув Україні, яке взяло собі на приціл старовинні церкви на селах, побудованих ще в XVI-XVII-XVIII сторіччях. А з цим не тільки позбавляють селян мати приміщення для їхніх молитов, але й нищать безцінні пам'ятки, які перетривали віки і найжорстокіші руїнницькі походи ворогів України.

Спротив проти насилля

Але, хоча український народ у великій мірі стерорризований насиллям совєтської влади, не всюди, однак, їй щастить без спротиву проводити своє злочинне діло. Не зважаючи на найбільш брутальні шикани совєтської влади, селяни ще й сьогодні зберігають свої релігійні вірування, а церква для них — це Божий дім, це святиня, куди вони спішать із своїми молитвами, де христять своїх дітей, вінчаються, а коли приходить час, відходять із неї на вічний спочинок.

Клясичним прикладом цієї, як на совєтські умовини, просто героїчної постави селян — це мешканці села Заноси, — про що інформує газетка Кестонського коледжу — „Право на вірування" — у статті п. з. „Насилля проти віри"; видає цю газетку Товариство для Релігійних Студій під Комуністичним Режимом.

Стаття відкривається словами: Люди були заскочені і порушені цією зневагою, вони всі як один чоловік, відмовилися працювати в колгоспі — чи то на ріллі чи на господарстві. Голодна худоба, що її уже довший час не було кому прокормити — ревіла і зчиняла такий галас, що (місцева) влада була стривожена. Настав тотальний страйк. Навіть діти не ходили в школу. Владу огорнула паніка; рев худоби розносився аж до центру району. Покликано ґолову, але він тільки безрадно розвів руками".

Як відомо — страйки не є повседневним явищем у Совєтському Союзі, однак навіть і тут усе має межі. Бож, коли совєтські власті заявили мешканцям у селі Заносах, що вони заміряють їхню церкву перемінити на шпихлір збіжжя, це порушило село до цієї міри, що всі, не тільки віруючі, але все село, як одне суцілля, вийшло на спротив.

Ця подія вказує на дві речі: підтримку українського народу своїй Церкві, яка, не зважаючи на довголітні переслідування — існує до цієї пори, а також представляє проблему, з якою годі впоратись совєтським властям, які повинуючись Комуністичній партії, намагаються знищити релігійні почування і цінності українського народу.

Це наглядно у випадку переслідування о. Дмитра Дудка, о. Ґлєба Якуніна, Льва Реґельсона, яких вкінці заарештовано. Совєтський режим не знаходить ніякої розв'язки на вимогу населення, щоб їм дати право на свободу релігії. Їхня єдина реакція у цих випадках — це дальші намагання придушувати релігійні вірування, або, щогірше, їх зовсім нищити. Це ж саме можна сказати, коли навести історію Християнського семінара, що його створила група молодих людей православного віровизнання, які просто сходилися, щоб передискутувати релігійні теми. Цю групу брутально придушено. Всі ті переслідування засвідчують, що совєтська влада лякається загрози всезростаючого зацікавлення молоді релігією.

Реакція влади

Коли ж повернемося до події, в якій розігрався спротив мешканців у селі Заносах то і в цьому випадку місцева совєтська влада зареагувала на нього жорстоким насиллям. Селян із цього села виселено на друге, мовляв, під претекстом, що там заходить конечна потреба працювати біля домашнього птаства, а дітей замкнено в школі. Користаючись неприсутністю селян на п'ятьох вантажних автах і двох грузовиках заїхала біля церкви міліція і розпочала свою руїнницьку роботу, розбиваючи церкву. Коли зачули про це мешканці цього села, повернулись туди і, оточивши церкву дов кола, вимагали від міліції припинити свою диявольську роботу. Коли це не допомагало, прийшло до сутички поміж міліцією і селянами. Почулися крики і стогони... Народ сповнився жахом, бо міліція почала з ними брутально розправлятись. І очевидно міліція була сильніша. А раннім ранком, на приказ прокуратора із району Сарни, спалено церкву дотла. На згарищах було чути ридання селян...

Моральна перемога

На жаль, немає ніяких познак, щоб переслідування релігії совєтською владою зменшилися. Але навіть у цій країні можна осягнути одне, а це моральну перемогу, яка була наглядна у подіях, що розвинулися після спалення у селі Заноси. Бож на місце, де згоріла церква почали сходитися селяни навіть з довколишніх сіл. Вони розвішували на гілках сосон, що залишилися на згарищах біля церкви, релігійні образці і там молилися, бо для них це було місце, де колись був Божий дім... Намагання місцевої влади, щоб припинити туди прихід селян, були даремні, хоча навіть замкнули доступ до села. Тоді влада додумалася до ще одного трюку — зрубати сосни.

Довший час розшукувано за людиною чи з села Заноси чи з поблизьких околиць, щоб вона виконала цю роботу. Але навіть атеїсти не хотіли погодитись на це діло... Вкінці вони вдалися до одного в'язня, покараного на п'ятнадцять років тюрми, приобіцявши йому, що коли він погодиться зрубати ці сосни, його звільнять. Але він відповів: „Я не можу. Цього не дозволяє моя совість. Тут є так багато віруючих, що своїм вчинком я їх зневажив би!"

Нарешті по довгих розшуках сільські власті знайшли... відповідну людину — п'яницю, який в оточенні міліції постинав дерева.

І могло б здаватися, що ніщо не допомагало — ані молитви, ані спротив села, бож остаточно затріюмфувала совєтська влада... Але ж... ні. Історія цього села вказує на дивне, майже із середньовічним посмаком, закінчення: бож цей п'яниця, що наважився вирубати ці священі сосни, перед очима цілого села, зійшов з ума, та й прокуратора не обминула кара, хоч він втішався кріпким здоров'ям, помер ще цього року.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує інж. Лев Яцкевич

ЕНЕРҐІЯ НАВКОЛО НАС

Найбагатше джерело енерґії — це наше сонце. Енерґія соняшних променів, що в безхмарний день паде на один квадратовий метер поверхні землі, дорівнюється 200 ватів на годину. Це безкоштовна енерґія, яку треба тільки зловити і запрягти до колісниці людських потреб. Енерґетичні спеціялісти пропонують заінсталювати на пустелях, дзеркала-колектори, чи поглощувачі соняшної енерґії, що нею вони підігрівали б воду в казанах, для погону парових турбін. Обраховують, що батерія таких соняшних колекторів спроможна виростити низькотискову пару до температури 300 ступенів Ф.

Ще інші проєктують змонтувати такі соняшні колектори на штучних сателітах. На жаль, покищо цей проєкт, економічно, не під силу жадній державі світу.

Говориться також багато про можливість огрівання соняшною енерґією мешкальних приміщень. Поверхня даху пересічного дому може зібрати на протязі одного дня соняшну енерґію, що дорівнюється 14,000 кіловат годин, цебто 70-ти відсоткам пальної енерґії, потрібної для огрівання пересічного дому.

Спеціялісти зв'язують великі надії у використанні енерґії вітру, що її популярно називають „блакитним вугіллям". Приблизно 2 відсотка соняшної енерґії, що її одержує наша плянета, перетворюється у „блакитне вугілля", цебто в різницю тиску нашої атмосфери, яка вирощує земні вітри.

Величина тієї енерґії 500 разів більша за енерґію, яку зуживає ціла наша плянета на протязі одного року! На жаль „блакитне вугілля", подібно, як соняшну енерґію, важко перетворювати для наших щоденних потреб, без великих і коштовних уладжень.

У висліді, енергія вітру, що її людина може, практично, „зловити" дорівнюється 10 кіловатам. Правда, в році 1941 збудовано в Вермонті, Новій Англії, експериментальний вітряк, потужністю 1,000 кіловатів, в формі двоплощинних крил, довжиною 43 метрів кожне. Цей вітряк працював протягом чотирьох років, доки не пошкодила його буря. Сьогодні його показують туристам, як курйоз. З приводу існуючої, енерґетичної кризи, деякі учені плянують використати теплову енерґію океанів. Її експлуатація засновується на феномені різниці тепла на поверхні та глибині моря.

На поверхні моря, температура води приблизно 30° нижча за температуру глибинних шарів.

Коли заінсталювати в глибині моря казан, а на його поверхні конденсатор, тоді можна одержати силову станцію, що може перетворювати термічну енерґію морських шарів на механічну енерґію.

40 літ тому, така силова станція, чи пак ґенератор механічної сили діяв на побережжі Куби та Південної Африки, потужністю 11,000 кіловатів.

Багато більше можливостей становить собою величанська енергія морських напливів і відпливів. Першу морську електрівню, основану на енерґії припливу і відпливу води, мають в пляні побудувати в 1980 році на американськім побережжі Атлантійського океану в затоці Пассамоквод, потужністю 1 мільйона кіловатів.

Очевидна річ, що всі ті джерела енерґії не всилі розв'язати повністю енерґетичної кризи людства, тому ми мусимо користуватися дальше найпотужнішим, хоч і найнебезпечнішим джерелом атомової енерґії.

Розцінюється, що в 2,000 році: вугілля, нафти та всі інші джерела енерґії покриватимуть 20 відсотків земських потреб, атомні-невтронні реактори 12 відсот-

(Закінґення на стор. 3)

Отець Семен Гаюк

ЗІ СПОГАДІВ ЧИТАЧА ЩОДЕННИКА „ДІЛО"

(2)

Школа з українською викладовою мовою — це був колосальний здобуток, якщо прийняти до уваги, що в той час на всій Волині з її поверх півторатисячкою шкіл (1,500) тільки дві школи було з українською викладовою мовою — це в с. Жидичині на Луччині і в селі Лопушні на Крем'янеччині.

В часі мого прибуття до згаданої парафії закінчувалася також затяжна боротьба за українізацію церковного Богослуження, чому противився місцевий священик о. Ніколай Пєтров, випускник школи прапорщиків та колишній царський військовий старшина. В цій неоправданій боротьбі з парафіянами йому, як не дивно, допомагала польська поліція з Вишгородка та місцева ґмінна адміністрація. Справа опинилася в суді і кількох парафіян було засуджено на однорічне ув'язнення. На церкві появилися замки. Роздратовані парафіяни вирішили добитися не тільки українського Богослуження, але і призначення іншого священика і то тільки українця і не з військовою, але духовною освітою. Ситуація витворилась дуже критична. Вибір митрополита Діонизія Валединського впав на мене, і мене було призначено до цієї розбурханої парафії.

Справа з дозволом на українське Богослуження ще не була дефінитивно вирішена, але, прийнявши до уваги затяжну боротьбу та те, що кілька парафіян саме за це тяжко потерпіли, я відразу почав відправляти українською мовою по перекладі проф. Івана Огієнка. Парафія торжествувала повну перемогу, але все довколишнє кондеканальне духовенство поставилося до мене вороже, одні з переконання, а другі зі страху та прислужництва як перед духовою, так і перед польською владою, вважаючи мій перехід на українську богослужбову мову гріховною єрессю.

Коли я ближче познайомився із парафіянами, то побачив, що для національного усвідомлення села, помимо тісних контактів з Галичиною, найбільше таки причинилася українська національна преса. До села, що нараховувало понад дві тисячі мешканців, не зважаючи на постійну матеріяльну кризу, низькі ціни на хліборобські продукти, відсутність стороннього заробітку для малоземельних, — все ж приходило понад 50 примірників різних газет і журналів. Найбільше поширені були „Наш Прапор", „Українські Вісті", „Неділя", „Народна Справа" та інші. До школи, завдяки учителям Іванові та Євгенії Галанам (Нічого спільного з львівським пасквілянтом Галаном), приходило до двадцяти примірників гарного дитячого журнальчика „Дзвіночок". Жадних комуністичних видань ані „Вікон", ані будь-яких публікацій Кузьми Пелехатого в селі не було.

Мені також зовсім не личило відставити від своїх парафіян і я також передплачував цікавий тижневик „Неділю", в якому був окремий відділ для справ і вістей з Волині, що його провадив ред. В. Островський з Луцька. Передплачував ще і „Наш Прапор" з усіма книжковими додатками. Але дуже скоро цих газет для нас (мене і моєї дружини) стало рішучо замало і ми однозгідно вирішили передплачувати єдиний в той час найкращий щоденник „Діло". Тому що передплата „Діла" була досить висока, не багато могло дозволити собі таку, свого роду, „розкіш" і поволі біля моєї газети зорганізувався цілий гурток читачів, які її регулярно забирали від мене та передавали з рук до рук. З прикрістю кидалося у вічі одне неприємне явище, що заможніші селяни, так би мовити сільські дуки газет майже не читали і не передплачували. До газети і української книжки щирим серцем горнулися середньозаможні селяни та сільська біднота.

Отже „Діло" стало дорогим і з нетерпінням очікуваним гостем для мене та моїх приятелів. Та й не диво, бо „Діло" мало висококваліфікованих редакторів, талановитих авторів і старанних дописувачів. Сторінки „Діла" завжди заповнювались прецікавим оглядом міжнародних подій та подій з краю часто в супроводі вичерпних коментарів, як рівнож і оглядом парляментарної діяльности українських партій на форумі польського сойму та сенату, зокрема ж видатною діяльністю УНДО.

Численні статті на стисло наукові та історично-літературні теми постійно збагачували читачів та втримували їх на належному культурному рівні, будучи для багатьох справжнім народним університетом.

Великою розвагою для читачів „Діла" були блискучі фейлетони незрівняного Галактіона Чіпки.

Імена всіх редакторів та численних авторів „Діла" достойно вписали себе в історії української журналістики, а чи не найголовніше в історії відродження нації, яка перебувала і перебуває в нерівному змагові зі своїми поневолювачами.

Книжкові додатки з української і перекладної світової літератури, що їх адміністрація „Діла" висилала окремими томами, також були знамениті та до певної міри заповнювали ту прогалину, що постала в селі внаслідок насильного закриття „Просвіти".

Інформація „Діла" у вістках з місць також була скора, точна і об'єктивна. Влітку 1938 року, коли в прикордонній полосі Волині почалися несамовиті утиски православного українського населення з виселюванням людей, навертанням на латинство, відбиранням церков, звільнюванням з праці решток службовців української національности з різних „саможондових" урядів, звільнювання учителів зі шкіл і т. і., то в „Ділі" негайно про це подавалися вичерпні вістки, які безперечно потрапляли і за кордон. Сумно було, що усі ці явні акти насилля, всі ці неподобства довершувалися за ініціятивою не тільки міністерства внутрішніх справ та міністерства освіти і віровизнань, але й міністерства військових справ.

Тож саме в літі 1938 року, одного соняшного дня, взявши до рук свіже число „Діла" відразу ж на першій сторінці я прочитав сумну для себе новину про розпорядження недавно призначеного на Волинь воєводи Ґауке-Новака для духовної влади негайно забрати з Волинської єпархії о. Миколу Малюжинського, о. Івана Собка, о. Івана Кішковського і мене, автора цих рядків.

Великим ударом для населення Волині було урядове припинення достави української преси з Галичини. Не допомагала жадні реклямації, жадні скарги. Місцеві поштові відділи відповідали короткою фразою: „руских газет зе Львова нє отшималісьми". А в той же час докладно було відомо, що всі українські часописи приходили на місця і вже тут місцеві поштові кацики їх по-вандальському нищили.

Для мене особисто деякий час приносив тільки „Діло" місцевий листоноша, який, недавно силою навернений на латинство, мав завше змогу приховати для мене кілька чисел газети. Інші мої газети йшли на жертву всепалення. Бачучи, що це для листоноша велике ризико, я подякував йому за прислугу і домовився із адміністрацією „Діла" висилати мені часопис щотижня порученою пачкою.

Спочатку це вдавалося, а пізніше місцевий поштовий відділ почав повертати пачку до Львова з дописком: „адресат одмувіл пшиєнця", як про це було повідомлено мене з адміністрації „Діла". Проти цього насилля годі було що вдіяти. Це був явний розбій шовіністичної і тоталітарної влади.

Дехто зі старших людей, що вже бачили всячину на своєму віку, в тих нерозумних діях польської адміністрації також вбачали наближення великого нещастя для Річипосполитої Польщі. Це нещастя було не за горами. Катастрофа скоро прийшла.

Повертаючись вже по тій катастрофі після жахливих переживань з Берези Картузької та мандруючи польськими лісами і болотами на Волинь, нам вчорашнім в'язням доводилося бачити невеликі відділи польського війська, яке вже цілковито втратило зв'язок із вищим командуванням та в паніці розбігалося на всі чотири сторони. На пам'ять приходили осоружні постаті численних Костків-Бернацьких Ґауке-Новаків, Цєсляків та Щотек, що безсовісно знущалися над своїми співгромадянами.

(Кінець)

У Вашінґтоні вшановано впалих жертвою трьох діячів української культури

Вашінгтон. — У неділю, 18-го травня, вашінґтонська українська громада мала нагоду ближче познайомитися з трьома чільними представниками сучасної української культури: художнею Аллою Горською, письменником і журналістом Гелієм Снєгірьовим і композитором Володимиром Івасюком.

Усі вони — учасники й співтворці останнього українського ренесансу; усі убиті, тими, які бояться українського ренесансу і всього того, що українське. Але усі вони тієї неділі були між вашінґтонцями: у розповідях їхніх друзів, у показі їхніх творів, у їхніх словах, у віршах про них, у музиці. Як казав про Аллу Горську на її похороні літературний критик Євген Сверстюк: „Алли не може не бути... Вона жива у всьому... Вона не може відійти в небуття. Алла є!..." І Гелій Снєгірьов і Володимир Івасюк — вони також є і в небуття не відійдуть.

Вечір для вшанування пам'яті про них влаштувало Об'єднання Українців Вашінґтону при співучасті вашінґтонської філії Українського Католицького Університету. З розповідями про них, особистими спогадами, виступали Ніна Строката-Караванська, Раїса Мороз, Надія Світлична. Вашінґтонські рецитатори Марта Гарасовська і Петро Фединський читали вірш, присвячені Аллі Горській, а Микола Француженко прочитав уривок із останнього репортажу Снєгірьова про його арешт і слідство, які згодом призвели до смерти цього патріота.

Творчість Володимира Івасюка, пісні якого можна почути на усіх континентах світу, передав вашінґтонський ансамбль „Намисто" під керівництвом Петра Круля. Ансамбль саме закінчив запис своєї чергової платівки, у зміст якої увійшли виключно пісні Івасюка, бо це перша річниця його смерти. П'ять із пісень на платівці відспівали члени „Намиста" — Соня Круль, Юля Ломацька, Віра Звадюк, Оксана Лев, Галина Максимюк і Віра Пилипець.

Голова Об'єднаня Українців Вашінґтону Ігор Гавдяк відкрив вечір; програмою вела Ніна Самокіш; керівник Філії УКУ д-р Юрій Старосольський закрив його.

По обох боках сцени у світлі прожекторів височіли заквітчані портрети Алли Горської, Гелія Снєгірьова й Володимира Івасюка, а зі сцени про них розповідали, співали.

Ніна Строката-Караванська розповідала про те, як у наслідок українського ренесансу шестидесятих років Алла Горська перейшла метаморфозу і повернулася до українства, хоч до того часу вона і її товаришки були поза українськими колами. Щось їх тягнуло до українства, — згадувала д-р Ніна Строката-Караванська. Вони вже в дорослому віці почали вивчати українську мову, боролися за її чистоту і ставали активними в українському житті. І власне це згодом призвело до вбивства художниці-активістки, бо — як доводила д-р Караванська, — вбивши її, КҐБ піднесло руку на дух українства, уособленням, якого стала Алла Горська.

Раїса Мороз згадувала ряд прикладів людяности й життєрадости Алли Горської, згадувала велику працю, яку Алла Горська вложила у створення Шевченківського вітражу для Київського університету — того твору, що був знищений з доручення окупаційних властей, що також злякалися українського духу, зображеного в ньому. Раїса Мороз також демонструвала прозірки з похорону Алли Горської, прозірку з її твору „Земля" і цитувала слова Євгена Сверстюка над труною про те, що „Алла є!".

Надія Світлична, перешкоджена недугою, передала на вашінґтонський вечір магнетофонний запис, в якому згадувала свої особисті зустрічі з Гелієм Снєгірьовим. На останню умовлену зустріч — казала вона — Гелій не з'явився, бо, як виявилось пізніше, його арештували, як він виходив з хати. Після допитів, ув'язнення, лежання в лікарні, де його неправильно лікували, Гелій Снєгірьов помер.

Володимир Івасюк, як і за життя так і тепер — через рік після його скритовбивства — говорив до присутніх за допомогою своїх пісень. В одній з них, яку ансамбль „Намисто" записав на нову платівку і також виконав на вечорі, є рефрен, який підкреслює буття цих замучених патріотів: „Пісню ту візьму собі на спомин, Пісня буде поміж нас". **Н. Н.**

Внучка Січового Стрільця і дочка дивізійника в рядах Воєнної фльоти визначається в спорті

Щоб йти майже слідами діда і пра-пра-прадіда (Василь Михаськів, полковник козацьких військ по ліквідації Січі поселився в Підгороддi, повіт Рогатин, Галичина), Неоніля М. Мартинюк вступила в ряди американської Воєнної фльоти на шість років. Після звичайного військового вишколу в Орляндо, її спрямовано до медичної школи, спершу коло Чікаґо, а пізніше — у Філядельфії - Медичний Центр Дерматології. Після одного року її приділено на базу Воєнної фльоти в Гротон, Ню Лондон, Коннектикат, де вона працює у дерматологічному відділі в шпиталі, що обслуговує моряків та інших членів їхніх родин, які постійно живуть близько відомої бази підводних човнів.

Неоніля М. Мартинюк

По закінченні своїх денних обов'язків у шпиталі, Ніля знаходить вдоволення у спорті. На базі є для цього догідні умови: руханкові залі і пливацькі басейни, тут можна щоденно бігати, вправляти їзду ровером. Хоч Ніля має авто, але протягом літа до праці їздить ровером — в обидві сторони коло 18 миль. Грає відбиванку, яку розпочала ще будучи в Пласті, пізніше продовжувала на університеті в Сиракюзах, де належала до дружини і брала участь у змаганнях. Тут, на базі, зацікавилася копаним м'ячем і вперто домагалася, що її прийняли до чоловічої дружини. Спочатку вона була єдина, пізніше знайшлися й інші дівчата. Сьогодні вони мають також окрему дружину.

Але на перше місце вона вибилася в новому спорті, яким вона зацікавилася два роки тому — в грі „ракет болл". Фізична підготовка в інших ділянках дала їй можливість перемагати в змаганнях на базі і поза нею, в приватних клюбах Ню Лондону і Ню Гейвену. Керівництво Фльоти організовує змагання по командах і районах. Змагання цього року почалися у лютому. Неоніля Мартинюк взяла участь у змаганнях „1980 Ракет Болл Вінтер Классік" і осягнула перше місце. Команда бази вислала її на дальші змагання у реґіональному турнірі Нової Англії, що відбувся в днях 14 і 15 березня в Портсмутс, Ню Гемпшір. Ці змагання були трудніші, але Ніля знову осягнула перше місце. Звільнена від щоденних обов'язків у шпиталі, вона пильно підготовлялась до дальшого змагу, бо дружина вислала її на змагання північного реґіонального ракет болл турніру, що відбувся в днях 21-го до 23-го березня в Ґрейт Лейкс, Ілліной. Добра підготовка і упертість дали висліди — і цим разом Ніля здобула перше місце для себе і для своєї команди, а своїм рідним принесла радість з її успіхів.

М.М.

Енергія...

(Закінчення зі стор. 2)

ків, ядрові реактори 53 відсотки, а соняшна енергія 15 відсотків. З цього видно, що найбільше джерело енергії майбутнього становитимуть ядрові реактори, що будуть діяти на сполуці ізотопів легких елементів, у відрізненні до реакторів уранових, дія яких основується на розбиванні важких радіоактивних елементів.

Технічний осередок у ЗСА, що займається проєктуванням термоядерних реакторів, розташований в Колгемі, в якому будуються експериментальний реактор „ДІТЕ". Засобом пального в тому реакторі правитиме девтерій (ізотоп водня і плязми водня, що при дуже високих температурах плязми стоплюються разом, при чому твориться новий елемент гелій та велика кількість енергії.

Девтерій зустрічається у природі, але тритій вирощують у реакторі, бомбардуванням літію невтронами. Припаси літію, при теперішнім зужитті енергії, вистачать людині на 10,000 років, а припаси девтерію на багато довше. Як бачимо, ті джерела ядрової енергії вистануть не тільки для нас, для наших дітей і внуків, але і для кількасот поколінь по них. Тому не журімся, що змерзнемо взимі!

Найбільшим ядровим реактором світу слід вважати наше сонце, внутрі якого проводиться на протязі 10 більйонів літ сполука атомів водня у гелій. При тому, виділяється величезна кількість теплової та світлової енергії, що розходиться до всіх плянет і місяців нашої соняшної системи. Такий соняшний реактор, може зробити також людина, але на те треба ще довго, довго чекати.

В Англії, в 1914 році появилася друком фантастична повість Г.Г. Велса „Визволений світ", яка має пророче значення для нашого розвитку використання атомової енергії. Зацитуємо з неї найбільш характеристичний уривок: „Ми стоїмо, сьогодні, перед явищем радіяції, так як колись наші печерні прапредки стояли перед полум'ям вогню, якого вони ще не вміли розвести. Це світанок нової доби в історії людства. Енергія, що її потребує людство для своїх щоденних та технологічних потреб, розвинута щедро рукою Творця довкола нас. Вона захована в кожній грудці землі, в кожній краплині води. Але ця енергія замкнена, покищо, перед нами таємним замком, якого ми ще не вміємо відчинити. Але немає сумнову, що ми той замок відчинимо, як не сьогодні, то завтра.

ПРОФ. Д-Р ВАСИЛЬ ЛЕНЦИК — ЧЛЕН УПРАВИ НТШ

У „Свободі" з 28-го травня ц. р. надруковано повідомлення про XI Загальні Збори Наукового Т-ва ім. Шевченка в ЗСА та подано список новообраної Управи, між членами якої помилково пропущено ім'я видатного науковця, секретаря Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка, проф. д-ра Василя Ленцика.

На Захід продісталося...

(Закінчення зі стор. 1)

чених Всевишнім, але і в тій ситуації треба залишатися собою. Це — здійснено, хоча й неймовірно важко. Та коли припале випробування скінчиться й ти вийдеш до людей, випростайся, обтрусися від бруду і щоби жоден хибний крок, а чи слабкість не стали згодом в тягар на твоєму шляху.

Питання: Звідки в вас узялася впевненість, що Радянська влада це — погано? Ви, тоді ще юнак, не розбиралися в ходах політичної гри і могли, скажімо... (нечітко).

В. Підгородецький: Все було, як Святому письмі: „Пізнаєте по ділах їхніх". Нам важко було повірити в розповіді втікачів-очевидців про те, що коїли більшовики на Східній Україні. Розум відмовлявся беззастережно сприймати жахливі факти. Та після незабутнього вересня 1939 року ми вже самі оповідали те, у що не хотіли вірити на Заході. Мій батько, сільський активіст ОУН за Польщі, попереджений євреями-крамарями про арешт, переховався й залишився живий. Його приятель з сусіднього села, котрий надіявся, що він нічого лихого Рад. владі не зробив, був схоплений НКВДистами, і діти не знають про його долю донині... (Нечітко) Кілька років після війни по всій країні проводилися вибори до Верх. Ради СРСР. Я разом з іншими стрільцями не допустив на село виборчу комісію, витримавши бій з армійським підрозділом, котрий їх ескортував. Від друзів, що вели бої на сусідніх теренах, я знав: там пляни більшовиків порушено також. Читав комунікат головного проводу ОУН, де було вказано, що на більшій частині Зах. України вибори не відбулися. І, тим не менше, всі радянські газети надрукували повідомлення про підсумки виборів до Верховної Ради СРСР, як завжди — 99,9% проголосували „за". Або ось вам ще приклад. 1947 рік, на Україні лютує голод. Юрби біженців з Молдавії бредуть, жебраючи бодай кусень хліба. Люди вмирають без ліку. Ми перепиняємо потяг до Німеччини, де виявляються лантухи з добірною пшеницею. Ціна, яка висіла на бірках, була настільки малою (на рівні вартости тодішньої коробки сірників), що ми, не ймучи віри, показували її одне одному. І тоді я зробив ще один висновок. У цій суспільно-політичній системі людина не варта ніц. Задля світового панування тут знищать і українців, і молдаван, і тих самих росіян, безсоромно прикриваючи свою людиноненависницьку політику поясненнями про „тимчасові трудноші", „інтернаціоналізм" тощо.

Питання: Ваше перше враження від зустрічі з представниками КҐБ?

В. Підгородецький: 1952 року, коли мене схопили, я мав нагоду побачити зблизька тих, що, за висловом письменника, становлять „щит родины". Перші слова, які я почув, переступивши поріг слідчого кабінету, була лайка. Слідчий заматюкався, здається, з того приводу, що мене довго ловили. І по-одному перебираючи колінця тільки росіянам знаних матюків, завершив свою словесну побудову огидним богохульством Божої матері. Я — вражений, сидів, чекаючи, що ось-ось упаде стеля, що земля розверзеться і нараз поглине його. На жаль, цього не сталося. Згодом я дійшов висновку, що так, як ми негодні жити без пісні, вони негодні жити без лайки Природа світобачення так би мовити. — Запхався бандерівець до нас на Донбас, — говорив мені цей син братнього народу, — ходив би в себе на Західній, а сюди не сунься. В принципі, відомо: з совєтськими слідчими сперечатись не слід. Але тут я не стерпів: — Звикли чужі землі ділити — дві України, дві Кореї, дві Німеччини. Зась вам у нас порядкувати. Самі дамо раду, як нам жити. Бриґада викликаних ним громил завершила нашу суперечку беззаперечним кагебістським арґументом — мене били дружно колективно.

Питання: Комунізм — це справді ненаситна кровожерлива потвора. А чи не краще було б причаїтися й перечекати лиху годину? Хай би з випитого сповна українцями збана покоштували оті на Заході, хто рахує здобутки в країні перемігшого соціялізму. Можливо б, усім, як лідеру Комінтерну Мануїльському, було гукати здравиці на честь вождя...

В. Підгородецький: У той час як на Україні лютував штучний голод і загинуло понад 12 мільйонів „таки не негрів, а своїх — людей добрячих, та плохих"... Спостерігати байдужно, як гинуть українці — хіба це краще, порядно? А крім того слід знати психологію бандита: чим менше опору, тим безоглядніший, вигадливіший у насильстві та сваволі. Таких вгамовують лише кулак і куля.

Питання: Протягом стількох років з вами ведуть розмови працівники КҐБ. Із своїм небуденним минулим ви — досить помітна постать, щоб їхня обіцянка звільнити в разі розкаяння не була здійснена. Отже, що вимагається від вас?

В. Підгородецький: Десь напередодні свого від'їзду з 35 табору капітан Утиро викликав мене і сказав: — Гаразд, Василю, пиши ось на помилування. Осуджуй своє минуле, націоналізм і будеш на волі. Ми тоді довго розмовляли з цього приводу, він ніяк не розумів мене і наприкінці, не стримавшись, підвищив голос: — Ну, чого тобі треба, чого? Що тобі дати, аби ти зробив це? — Україну, — сказав я й вийшов.

Збіркова листа ч. 3

Список жертводавців на Закордонне Представництво Гельсінкської Групи.

Збіркова кампанія УДР

Д-р М. Яцух	$50.00
І. Кукіль	25.00
о. Пришляк	25.00
Д-р Г (невиразно)	25.00
Д-р М. Воскобійник	25.00
Віра Захаріясевич	10.00
Р. і О. Сокольська	25.00
К. Гадзевич	20.00
П. Пришляк	15.00
О. Кузьма	25.00
А. Рудик	15.00
Р. Кузьма	25.00
Н. і О. Гафікович	30.00
Д-р Ю. Барановський	50.00

ГАРТФОРД

І. Дитюк	$15.00
І. Чернига	20.00
Є. Сиротюк	10.00
М. Ломиґа	20.00
Мих. і Леся Шевчук	20.00
Мирослава Кузьо	20.00
Микола Москаль	20.50
Осип Охрім	5.00
Юліян Охрім	5.00
Мих. Гарасимів	5.00
Григ. Мисишин, інж.	10.00
Осип Мадея	4.00
Мик. і Анна Радович	20.00
Емануїл Цох	2.00
Ольга Харитончук	10.00
Вол. Балко, інж.	5.00
Осип Бандера, Інж. (пенсіонер 84 р.)	3.50
Вол. Левський	20.00
Катря Зборовська	5.00
Михайло Павлічко	10.00
Анна Олексишин	10.00
Б. Стельмах	20.00
М. і І. Красій	10.00
І. Гринь	10.00
В. А. Мерещак	10.00
А. Крамар	10.00
Д-р В. Ґудз	25.00
І. Скордополь	10.00
Б. Ціропалович	10.00
Ю. Масник	10.00
Б. Козак	5.00
І. Якимів	5.00
Т. Баландюк	25.00
О. Блатош	10.00
М. Сислук	10.00
Н. Н.	10.00
І. Вересюк	10.00
С. Стасишин	20.00
Р. Соболь	20.00
Ігор Гринь	20.00
Д-р Ю. Кушнір	20.00

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

Інж. В. Кострубяк	$20.00
Інж. С. Хариш	20.00
Інж. І. Куземський	20.00
Д-р І. Федорів	10.00
В. і В. Кліш	30.00
А. Сагатий — О. Кушнір	50.00
Оксана Панасюк	50.00
О. Зелінський	10.00
Т-во Українських Інженерів у Філядельфії	350.00

ЗБІРКА ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Замість квітів на могилу нашого Дорогого Кузина

бл. п. о. Митрата Юрія Ковальського

Катедрального Пароха Едмонтону, складаємо пожертви на фонд будови Української Церкви в Люрді, Франція:

Антон і Анна Рощаковські	$100.00
Роман і Оксана Трешньовські	$100.00

Український Хор „ДУМКА" в Ню Йорку
повідомляє, що
в НЕДІЛЮ, 8-го ЧЕРВНЯ 1980 року,
о 12-ій годині дня
в ЦЕРКВІ СВ. ЮРА при 7-ій вул. в НЮ ЙОРКУ
буде відправлена
СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ
ПО ПОМЕРЛИХ ЧЛЕНАХ НАШОЇ СПІВОЧОЇ РОДИНИ
УПРАВА ХОРУ

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашого Дорогого
МУЖА, БАТЬКА, ДІДУНЯ І БРАТА

бл. п. о. Крилошанина

МИКОЛИ СТАРУХА

будуть відправлені
ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ
в суботу, 7-го червня 1980 року
в церкві св. Ів. Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., о год. 8:30 ранку;
в церкві св. Миколая у Мілвілл, Н. Дж., о год. 9-ій ранку.
Про ласкаві молитви за душу Покійного просить —
Родина СТАРУХ

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього відійшла у Вічність, 29-го березня 1980 р. в Клівленді, Огайо, наша Найдорожча МАМА, БАБУНЯ І ПРАБАБУНЯ

бл. п.

ЯРОСЛАВА РУБЧАК-БАРНИЧ

Наші Рідні, Приятелі і Знайомі численною участю у похоронних відправах, дарами на Святі Літурґії, квітами та грошевими пожертвами на релігійні й громадські потреби засвідчили велику пошану і любов до Найдорожчої нам Особи, за що цим шляхом складаємо Усім нашу сердечну подяку.

Щиро дякуємо пароховi церкви св. Петра і Павла о. Михайлові Ревтюкові за похоронні відправи та нашому землякові і приятелеві о. Левові Тимкову за відвідини покійної в часі недуги та за участь у всіх похоронних відправах.

Наша сердечна подяка за асисту Священикам і служіння до усіх похоронних відправ п. Олексієві Чайці і п. Йосифові Лівому.

Дякуємо бувшій учениці Рідної Школи Марті Шанковській за невимовно зворушливе прощання своєї дорогої Учительки в часі Панахиди.

Дякуємо п. Ірині Кашубинській, голові Окружної Управи СУА в Клівленді за прощальні слова в часі Панахиди, мґр. Степанові Воляникові за прощальні слова над відкритою могилою в імені Рідної Школи.

Щиро дякуємо Центральному Комітетові Станиславівщини за поміщення клепсидри в „Свободі".

Дуже зворушив нас приїзд п-ства Степана і Марії Зубалів з Детройту, які не жаліли труду, щоб віддати останню пошану нашій Покійній Мамі, за що Їм сердечне спасибіг.

Нашу особливу подяку висловлюємо редакторові „Америки" п. мґр. Олегові Лисякові за написання змістовного спомину про життя нашої Найдорожчої Мами в газеті „Америка" в сороковий день Її смерти і п. Тамарі Орловській за клепсидру в цей же сам день.

Головній Управі СУА, Окружним Управам СУА в Огайо і в Ню Джерзі, численним Відділам СУА і Членству складаємо щиру подяку за письмові вислови співчуття та грошеві пожертви у пам'ять Покійної на Український Музей та на пресовий фонд „Нашого Життя".

У пам'ять Покійної були зложені пожертви на: Будову Української Церкви в Люрді, на НТШ, на Український Музей та на пресовий фонд „Нашого Життя". Списки Жертводавців були поміщені в газеті „Свобода" і журналі „Наше Життя".

Ми не в силі висказати словами наші почування вдячности за вияви пошани і любови до нашої Покійної Мами, які ми зазнали у днях нашого великого смутку і жалоби.

Врешті подяка належить також дирекції похоронного заведення п. Р. Колодій за уважне і зразкове переведення похоронів.

Хай Всемогучий Господь наділить Усіх щедрими ласками.

В глибокому смутку:
дочки:
ЛІДІЯ ГЛАДКА з чоловіком і синами
ІРИНА ДУБАС з чоловіком і синами

Грамота признання від КУК для радіовисильні СКДжС 810 у Вінніпеґу

При кінці місяця березня відома різномовна радіовисильня СКДжС 810 у Вінніпеґу відзначувала 5-річчя існування та діяльности. З цієї нагоди власник та управа радіовисильні одержали багато ґратуляцій, щирих побажань і листів признання й грамот від різних організацій, товариств і державних чинників.

На особливу увагу заслуговує Грамота Централі Комітету Українців Канади українською мовою помистецьки вирізьблена на металевій плиті. Вона пишається між десятками інших грамот і признань у приміщенні радіовисильні. В ній читаємо: „Грамота Централі Комітету Українців Канади, яку одержує Вш. о. д-р Казимир Станчиковський з Вінніпеґу з нагоди 5-річчя діяльности радіостанції СКДжС, з щирою подякою за пересилання щоденних українських програм на кошт станції". Вінніпеґ, 25 березня 1980 р. Підписали: д-р С. Радчук — президент, д-р С. Я. Кальба — екзекутивний директор і А. Яремович — генеральний секретар".

Ці слова подяки і признання станція дійсно заслужила і від української громади Вінніпеґу. Під сучасну пору ледве чи в цілому західньому світі є ще одна радіовисильня, що від самого початку свого існування, як це є у випадку СКДжС, віддала так багато часу щоденно на українські програми. На протязі п'яти років лунає щоденно українська пісня і слово, українська музика з цієї станції. В минулому ж був час, що ще кілька годин у суботу призначено було на англо - українську програму. Велика шкода, що тодішні керівники цих українських програм не використали як слід нагоди для вдержання і розбудови цієї передачі.

Радіовисильня СКДжС 810-Радіо Вінніпеґ розпочала діяти 25-го березня 1975 року. До того часу подібні різномовні станції існували вже у Ванкувері, Торонто та Монтреалі, однак у Вінніпеґу СКДжС була такою першою станцією, що за п'ять років діяльности надає тепер в етер 18 різномовних програм у тижні. Ця станція є немов сестрінка подібної станції СФМБ у Монтреалі, бо президентом обох станцій є д-р Казимір Станчиковський, який народився у Варшаві, виріс в Ґлезґо, Шотляндія. Він має понад 30 років досвіду в радіо. Станція СФМБ у Монтреалі теж має українські програми — одну годину раз на тиждень, в суботу.

З нагоди 5-річчя діяльности окреме признання радіостанція дістала від щоденної англомовної газети „Вінніпеґ Трібюн". В своєму журналі „Тріб маґазін" з 19-го квітня було поміщено прихильну статтю про станцію і велику світлину управителя програми Кріс Бравна разом із директором українських програм Богданною Башук. Богданна Башук студіювала журналістику в Карлтон університеті та тепер провадить українські програми. В українському відділі програм працює також Мирослава Нарожняк, що веде окрему програму в суботу та допомагає пані Башук. У відділі комерційних оголошень і політичних новин працюють інж. Віктор Шкавритко і Андрій Бережницький. Цей відділ має професійну журналістичну допомогу й інших осіб.

Українські діячі із місцевої громади допомагають збагачувати програми різноманітними коментарями, а також тут подаються інтерв'ю з відомими відвідувачами Вінніпеґу з музично - мистецького, культурного, політичного чи громадського світу життя й діяльности української діяспори.

Частину української програми із окремим призначенням провадить відомий у радіовому світі Данило Хомляк (Чомляк), і хоч про його англо - українські програми були свого часу зауваження, що вони не на такому рівні, як це треба *б для* репрезентації української культури, однак і такі програми мають своїх слухачів із середовища українців, уродженців Канади, які майже не володіють українською мовою. Вони радіють, що можуть послухати українську танцювальну музику й пісні, тож і такого роду програми поодрібні.

Теперішнім управителем станції СКДжС є Тоні Карта, уроджeнець Сардинії. Він незвичайно прихильно співдіє з українцями та дає всі можливості розвиватися українським програмам. Деякі українці працюють у технічній частині операцій станції й у відділі загальних щоденних новин англійською мовою.

На закінчення ще раз треба сказати, що радіовисильня СКДжС 810 радіо Вінніпеґ дійсно заслужила собі признання від української громади, бо вже п'ять років власними заходами і коштами втримує українську щоденну програму і не жадає ні від кого ані приватних ані громадських фондів, а сам зміст і рівень цих програм повністю залежить від дирекції і працівників українського відділу, бо управитель і президент станції, чи інші працівники, не ставлять контролі ні перешкод повному розвиткові української програми.

Дуся Книш

АВТОМОБІЛЕВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЗСА ЗАПОВІЛА ДАЛЬШЕ ЗМЕНШЕННЯ продукції автомобілів в 1980 році. В червні ц. р. випродукують 32 відсотки менше як минулого року в червні, а це означає обниження із 826,000 на 562,000 одиниць. Таким чином продукція автомобілів у другому кварталі цього року впаде на 32 відсотки в порівнянні з тим самим періодом попереднього року.

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ У ЗСА ЗБІЛЬШИЛОСЯ і тепер становить приблизно 9,000,000 осіб. Два роки тому було тільки 7,000,000 безробітних, а життьовий рівень від 1977 року понижується на 9-10 відсотків кожного року.

Рідна Школа у Філядельфії

Цього року в квітні Рідна Школа у Філядельфії святкувала урочисто 30-літній ювілей свого існування. Скільки зусилля і праці вклали директори школи й учителі впродовж тридцять років наполегливої праці з українською молоддю! Їхня праця принесла велику користь українському суспільству, бо колишні учні — тепер зрілі громадяни нашої громади — стоять часто на відповідальних постах.

Рідна Школа — одна з найбільших шкіл українознавства в Америці. Директорка школи Марія Одежинська. У школі навчається 237 учнів, а учительський збір складається з 17-ти учителів і 13 асистентів, колишніх абсольвентів цієї школи. Матура у Рідній Школі відбулася 17-го травня і 31-го травня. До матуральних іспитів приступили 20 учнів, що закінчили повних 12 років українознавства.

В суботу, 14-го червня, о год. 6-ій вечора, в залі Менор Джуніор коледжу на Факс-Чейсі відбудеться бенкет, презентація і вручення дипломів абітурієнтам, а опісля — забава, яку підготовляє матуральний батьківський комітет під проводом інж. Мирослава Лисобея. Після бенкету буде невелика мистецька програма з участю учнів Рідної Школи у скечі „Асистентка", автора і режисера Зенона Чайківського, та гуцульський ансамбль. До танців гратиме оркестра „Червона Калина".

При школі існує дуже активний батьківський гурток під проводом Ігоря Шуста. Будинок Українського Культурного Центру у Філядельфії є дійсністю. Там зустрічається українська молодь на вечірках чи збирається на спортові гри. Сподіваємося, що скоро здійсниться бажання громади Філядельфії і у цьому приміщенні буде одна велика школа українознавства.

Наша українська молодь — гордість нашої громади, заслуговує на те, щоб ми своєю присутністю звеличили їхній матуральний вечір. Це для них великий успіх. А успіхи нашого молодого покоління — це наше найбільше досягнення.

А. М.

Загальні збори Відділу ОЖ ОЧСУ в Ню Йорку

В неділю, 27-го квітня ц. р., ОЖ ОЧСУ нюйоркського Відділу відбула річні загальні збори, на які прибула велика кількість членів.

Голова подруга М. Лозинська відкрила збори молитвою, вітаючи гостей і членів. Вона підкреслила важливість дня, пригадуючи зобов'язання, покладені на нас, для добра організації і України.

На предсідника зборів вибрано одноголосно подругу М. Несторчук, містоголову Головної управи ОЖ ОЧСУ. Членом обрано поетесу А. Давиденко-Коссовську, секретаркою — Л. Грицьков'ян.

В своєму привіті подруга М. Несторчук піднесла заслуги праці ОЖ ОЧСУ та просила і надалі не зупинятись і не шкодувати зусиль і посвяти, коли мова йде про українське національно - політичне питання, про незалежне життя українського народу. Дух героїнь-мучениць кличе нас до дії головно зараз, в обличчі великої трагедії, яку переживає наш український нарід в домі неволі червоної Москви.

Від 2-го Відділу ООЧСУ в Ню Йорку виступив з привітом голова Б. Качор. Він вказав на невгасимий вогонь духової сили, яку залишили по собі українські жінки - героїні.

В. Василик, голова осередку СУМ в Ню Йорку, похвально висловився про координаційну співпрацю жінок ОЖ ОЧСУ зі СУМом.

З привітом від УПА виступила подруга Ю. Купчинська.

Однохвилинною мовчанкою вшановано сл. п. подругу Б. Чарторийську, невпинну й жертвенну діячку, що в минулому році так несподівано відійшла від нас у вічність.

Після відчитання протоколу з минулих зборів М. Лозинська склала звіт з праці в 1979 році. Коротка аналіза подій і обставин, серед яких Організація працювала, для роздумів і застанови, попередила звіт.

Рік 1979 був багатий подіями й історичними святкуваннями: Рік Української Дитини, 50-річчя ОУН, 30-річчя геройської смерти ген. Чупринки - Шухевича, Тиждень Поневолених Націй. Було теж влаштовано „Писанку", присвячену Українській Дитині, з участю дітей школи українознавства та СУМ. Почесною гостею була колишня політична ув'язнена Надія Світлична. Відділ провів акцію проти русифікації української дитини на Україні. Ширшими сходинами та панахидами згадано пам'ять героїнь-мучениць Ольги Басараб, Галини Дидик і трагедія в таборі Кінґіру. Син колишнього політв'язня, історика Валентина Мороза Валентин молодший, засвітив у часі Різдва ялинку, призначену дітям політв'язнів. Голова Відділу підкреслила гармонійну співпрацю ОЖ ОЧСУ зі Школою українознавства, душею якої є невтомна проф. П. Андрієнко Данчук.

По уділенні абсолюторії уступаючій управі номінаційна комісія відчитала список нової управи, в яку входять подруги: голова — М. Лозинська; містоголова — Л. Грицьков'ян; секретарі — М. Коваль і Т. Цибрій; секретар англійської мови й організатор молоді — М. Решітник; фінансова референтка — К. Плішак; культ.-освітня — проф. П. Андрієнко - Данчук; імпрезова — А. Давиденко - Коссовська і С. Чорна; преса — А. Заборська - Ґелетей; суспільної опіки — Ю. Купчинська і С. Ганущак; господарська — М. Гусак і З. Когут; організаційна — А. Кульчицька; прапороносці — М. Коханська і П. Кузьмович.

Контрольна комісія: голова — М. Твардовська; члени — С. Бартко і Л. Костик; вільні члени — Н. Хомут, М. Мочула, Д. Магаль, Н. Пиль М. П'ятка, Н. Пиндзьова і М. Шолоп.

Марія Лозинська подякувала зборам за виявлене довір'я і закликала всіх до відданої і гармонійної співпраці. Ціль ОЖ ОЧСУ — боронити чотири свободи України і бути носіями правди.

Піснею „Не пора" закінчено збори.

А. Заборська-Ґелетей

ТРИ СОТНІ ВОЯКІВ БУЛИ ВІДРЯДЖЕНІ до табору кубинських втікачів у Форт Чаффі, Арк., на допомогу воякам національної ґвардії і поліцистам, які не можуть дати собі ради при наведенні ладу у збунтованому таборі у якому перебуває 18,000 втікачів, що домагаються приспішення процесу перевірки і якнайшвидшого розміщення на сталий побут по інших містах ЗСА. Губернатор Білл Клінтон заявив кореспондентам, що до заколоту спричинились кілька добре вишколених аґітаторів і що відповідальні за табір уряди, відкривши зумисну аґітацію, перевезуть заколотників до в'язниці. Тим часом до Кі Вест прибувають нові транспорти втікачів. Державний департамент задумує завернути назат 850 втікачів, які прибули до Фльориди на панамському кораблі.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

Замість грудки землі...

З думки не сходить мені перехід у вічність мого земляка й старшого товариша Теодора Царя, який упокоївся 24-го січня ц.р. у Ірвінґтоні. Не судилося мені бути на його похороні, не судилося покласти на його домовину грудку — не кажу рідної, але навіть і прибраної американської — землі. Завеликі ділили нас простори! Але думка легко могла подолати ці простори і легко могла знайти собі місце біля домовини Покійного. Думка відчула теж і горе опечаленої дружини Теодора — пані Ольги. Думка працює далі й відтворює на ленті спогадів картини з минулого. Дуже хочеться мені сплести із цих спогадів нев'янучий вінок і покласти його на могилу незабутнього земляка.

Підберізці... Не буду відтворювати повну картину його і свого рідного села. Обмежуся до головної дороги, при якій було розташоване господарство Царів, чи пак — Сваричів. При тому мушу пояснити, що в Підберізцях крім офіційних прізвищ існували ще й неофіційні, і власне ці неофіційні прізвища вживалися частіше для точного окреслення людей.

Немало років доводилося мені проходити попри господарства Сварича, бо дорога проводила до школи і до церкви, що стояли одна навпроти одної. Зрештою, ходив я цією догорою не сам, ходило нас більше школярів. По дорозі минали ми немало господарств, бо до школи було не близько, але господарство Сварича притягало нашу увагу найбільше. Це тому, що там, на подвір'ї, при самій дорозі, зараз же за парканом ріс великий крислатий каштан — це дерево в Підберізцях чомусь було рідкістю. Весною приставали ми біля каштана і подивляли красу його цвіту. Обліплене білим цвітом, дерево видавалося нам великим свічником. Восени каштан інтриґував нас — особливо хлопців — своїми плодами. Ми збирали їх і використовували в забавах у „війну".

Якщо вже зайшла мова про забави, то на ленті спогадів мусить появитися і особа Теодора Царя. Його друге ім'я було Степан. Так звали його вдома, так звичайно кликали його і ми. Якось виразно записався Степан у моїй пам'яті як гімназист. В часі літніх вакацій він радо заходив у товариство сільських пастушків і організував нові, незнані нам привезені з „міста" забави. Ми любили ці забави, а до їх організатора відносилися з великим респектом.

Прийшов 1925 рік, коли і мені довелося залишити рідне село і стати учнем тієї самої гімназії, яку відвідував Степан. Я замешкав навіть на тій самій „станції", що і він. Мешкало нас на цій станції тоді більше учнів — разом п'ять. Був це своєрідний підберезецький гуртожиток. До речі: господар був також родом з Підберезець.

Мій респект до Степана став тоді ще більшим. Я виразно відчув ту широку смугу межі в інтелектуальному відношенні, яка відділяла мене від нього: він був учнем 6-ої кляси філії Української гімназії, а я... першої. Мене часто переслідувала тоді думка: чи доведеться мені колись добитися до 6-ої кляси? Але якось довелось... Пройшли ми згодом і ту саму вищу школу — тобто Львівський університет — дарма, що в різних роках і на різних факультетах: він — на математично-природничому, я — на гуманістичному.

Друга світова війна розірвала наші зв'язки. Бачилися ми ще принагідно в часі німецької окупації. Відшукали себе аж в ЗСА, не знаю навіть точно, в котрім році. Наш поновний зв'язок обмежився тільки до кореспонденції. В цьому періоді нашого зв'язку різниця у віці затерлася. Яке ж бо значення має різниця кількох років для людей, які розміняли шістдесятку чи сімдесятку?

Ми звичайно обмінювалися святочними картками з нагоди Різдва чи Великодня. Останнього Різдва не одержав я карточки. Припускав я, що цьому мусить бути важлива причина. Не сподівався я, однак, такої сумної й прикрої причини, про яку сповістив некролог у „Свободі".

Михайло Лоза

З українсько релігійної музики

Коли парох церкви св. Йосифа в Чікаґо о. Йосиф Шарий розпочав будову нової церкви, задумав і культурно-мистецьке діло, а саме — на торжествах посвячення нової церкви відслужити Службу Божу при співах нової композиції, яка, як він висловився, „містила б елементи Божої Слави, могутности і перемоги".

Порадившись з комітетом, управою хору й диригентом Ю. Позняком, постановили звернутися до композитора А. Гнатишина, який написав тоді новий твір. Копію партитури вмуровано разом з іншими документами в наріжний камінь цієї нової церкви.

Професор Гнатишин виконав її особисто на посвяченні нової церкви в травні 1977 року злученими хорами церкви св. Йосифа (дир. Ю. Позняк) і катедральним хором „Славута" (дир. Юрій Яремович) й хором (дир. Дм. Іванків). Всі три хори виступали під спільною назвою ім. Митрополита А. Шептицького.

Ця Служба Божа — це оригінальний твір одного автора, українською мовою й в українському стилі, в якій автор використав старі київські й галицькі наспіви. Літургію нераз співав цей великий хор на різних великих торжествах і вкінці наспівав її на грамофонні платівки під управою Юліяна Позняка. Службу Божу п. н. „Чікаґська Божественна Літургія по-українському" править о. Йосиф Шарий, а диякону є о. шамбелян Ярослав Свищук. Хор звучить зіспівано і чисто, як вислід довгої і солідної праці всіх трьох диригентів. На внутрішніх сторінках обгортки переклад Літургії на англійську мову, а на останій — світлини повного хору з управою, священиками, диригентами і композитором Гнатишиним. Платівки можна набути в парафії св. Йосифа: 5000 N. Cumberland Ave. Chicago, Ill. 60656.

Вслід за тим о. Шарий замовив у композитора Гнатишина другу Службу Божу для хору парафії св. Йосифа в Чікаґо, яка мала б більше народний характер. Проф. Андрій Гнатишин закінчив свою працю в січні цього року. Ця друга „Чікаґська Служба Божа" в тонації „Г"-дур для мішаного хору.

Надзвичайно активний організатор своєї парохії, о. Йосиф Шарий, перебуваючи два тижні в Европі, заїхав до Відня, щоб особисто перебрати партитуру цього духовного твору від проф. Гнатишина.

Ю. Плешкевич

Вступайте в члени УНСоюзу!

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ГАРБУЗ, членка УНС Відд. 239 св. Юрія у Філядельфії, померла 28-го квітня 1980 р. на 90-му році життя. Нар. 1891 р. в Україні; членкою УНС стала у 1950 р. Залишила у смутку доньку Ольгу, 4 внуків та 6 правнуків. Похорон відбувся 3-го травня 1980 р. на укр. кат. цвинтарі в Факс Чейс, Філядельфія, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
В. Вишницький, секр.

ВОЛОДИМИР ЛЮБЕР, член УНС Відд. 321 свв. Петра і Павла в Феніксвіл, Па., помер 27 квітня 1980 р. на 70-му р. життя. Нар. 1910 р. у Філядельфії, Па.; членом УНС став у 1935 р. Залишив у смутку дружину Софію, брата Йосифа й багато інших членів родини. Похорон відбувся 1 травня 1980 р. на укр. кат. цвинтарі свв. Петра й Павла у Феніксвіл, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Дмитро Чук, секр.

МАРІЯ КАША, членка УНС Відд. 3 Зап. Січ в Елізабет, Н. Дж., померла 30 квітня 1980 р. на 83-му р. життя. Членкою УНС стала в 1940 р. Залишила у смутку чоловіка Стефана, синів: д-ра Михайла і Григорія та дочку Анну. Похорон відбувся 3 травня на цвинтарі св. Ґертруди в Колонії, Н. Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар

МИКОЛА ЗАПУХЛЯК, член УНС Відд. 176 ім. Тараса Шевченка в Чікаґо, помер 16 квітня 1980 р. на 86-му р. життя. Нар. 1893 р. в Україні; членом УНС став у 1940 р. Залишив у смутку дружину Анну і дочку Гелен. Похорон відбувся 17-го квітня 1980 р. на цвинтарі Мавнт Говп в Чікаґо, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!
Михайло Остап, секр.

МИКОЛА ҐАНДА, член УНС Відд. 84 ім. Тараса Шевченка в Савтпорті, Конн., помер 26 квітня 1980 р. на 89-му р. життя. Нар. 1881 р. в с. Дубно, Зах. Україна. Залишив у смутку дочку Марію. Похорон відбувся 28 квітня 1980 р. на цвинтарі св. Томи у Савтпорті, Конн.

Вічна Йому Пам'ять!
Мирон Литвин, секр.

ЕВГЕНІЯ ДМИТРІВ, членка УНС Відд. 25 „Свобода" в Джерзі Сіті, померла 27 квітня 1980 р. на 87-му р. життя. Нар. 1893 р. в Бучачі, Зах. Україна; членкою УНС стала у 1938 р. Залишила у смутку дочку Олю і сина Стефана. Похорон відбувся 30 квітня 1980 р. на цвинтарі Гілсайд в Ратерфорд, Н. Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
Управа

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 8-го ЧЕРВНЯ 1980 р.

МІЛВІЛ, Н. Дж. Річні збори Т-ва Запор. Січ 347 Відд., о год. 12:30 по пол. в залі укр. прав. церкви свв. ап. Петра і Павла при 47 Сентер Ґров Рд., Мілвіл, Н. Дж. На порядку: відкриття, вибір президії, відчитання протоколу з попередніх річних зборів, звіти уступаючої Управи і К. Комісії, дискусія над звітами й вибір Управи і К. Комісії на 1980 р. Проситься всіх чл. прибути на означену годину. У нарадах візьме участь організатор УНС СТЕПАН ГАВРИШ. — Т. Сущик, гол., Дарія Цапар, секр., С. Козачук, гол. К. К.

СЕРЕДА, 11-го ЧЕРВНЯ 1980 р.

ЧЕСТЕР, Па. Річні збори Т-ва Сошествія св. Духа 237 Відд., о год. 7-ій веч., в залі Укр. Кат. Клюбу при 2 і Турльов вул. в Честері, Па. На порядку нарад: відкриття, звіти, вибір Управи: голови, заступника, секретаря, заступника, касира і К. Комісії. Також інформуємо, що від 1-го червня 1980 р. з Відд. 237 получився 388 Відділ „Запорозька Січ". Просимо членів того Відділу прибути на наради і спільно вибрати нову Управу. В нарадах візьме участь організатор УНСоюзу СТЕПАН ГАВРИШ. — М. Крика, секр.

СУБОТА, 14-го ЧЕРВНЯ 1980 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя 270 Відділ, о год. 7-ій веч. в УНДомі. На порядку: звіти фінансові, організаційні, збирання чл. вкладок та інші важні справи. Проситься чл. прибути, заплатити вкладки або посилати поштою на адресу фін. секр.: S. Ostrowsky, 29 Lexington Ave., Jersey City, N.J 07304. Tel.: 432-2983.